

Nicotinegebruik in Amsterdam 2020-2023

maart 2025

Deze factsheet biedt inzicht in het nicotinegebruik van Amsterdammers. We belichten de verschillen tussen leeftijdsgroepen, naar sociaaleconomische positie en tussen stadsdelen. Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de Overall Coalitie van Amsterdam Vitaal & Gezond door de GGD Amsterdam en Amsterdam UMC.

In 2022
rookte 76
procent
van de
volwassen
A'dammers
niet

Kernpunten

- Doel is dat in 2040 jongeren en zwangere vrouwen geheel nicotinevrij zijn en meer dan 95 procent van de volwassen Amsterdammers niet rookt of vapet.
- In 2022 was 76 procent van de volwassenen nicotinevrij. Sinds 2020 is dit cijfer niet gedaald.
- In 2023 is onder Amsterdamse scholieren van 13 tot en met 16 jaar in vergelijking met 2021 een lichte toename in roken te zien en komt vaperen regelmatig voor.
- Er zijn in alle leeftijdsgroepen verschillen naar opleidingsniveau, met de hoogste percentages nicotinegebruik onder Amsterdammers met een vmbo/mbo-opleidingsniveau.
- Volwassenen met een laag inkomen roken vaker dan gemiddeld.

Amsterdam Vitaal & Gezond (AV&G) heeft als doel dat in 2040 jongeren en zwangere vrouwen volledig nicotinevrij zijn en dat meer dan 95 procent van de volwassenen niet rookt of vapet ([Regioplan Amsterdam 2023-2026](#)). Om dit te bereiken, zijn tussentijdse doelstellingen vastgesteld: in 2028 moet 84 procent van de volwassenen nicotinevrij zijn en in 2034 moet dit percentage stijgen naar 95 procent. Daarnaast richt AV&G zich op het verkleinen van het verschil in nicotinegebruik tussen Amsterdammers met de grootste achterstand ten opzichte van het stedelijke gemiddelde, bijvoorbeeld op basis van inkomen, opleidingsniveau of woongebied. Deze factsheet biedt een overzicht van het nicotinegebruik onder Amsterdammers en belicht de verschillen tussen leeftijds- en sociaaleconomische groepen en tussen stadsdelen.

1 Geen verdere daling in roken onder volwassenen, Amsterdammers met laag inkomen of vmbo/mbo-opleiding roken vaker

Sinds 2020 is het rookgedrag onder Amsterdammers van 18 jaar of ouder niet gedaald. In 2022 was het percentage dat weleens rookt hoger dan in 2020, maar lager dan in de periode van 2008 tot 2016. Ook het aandeel dat dagelijks en/of zwaar rookt nam tussen 2020 en 2022 niet af.

Definities van nicotinegebruik

Deze factsheet presenteert de meest voorkomende indicatoren van nicotinegebruik, namelijk het percentage mensen dat rookt en/of vaped. Roken definiëren we als het percentage personen dat weleens, wekelijks, dagelijks of zwaar rookt (het gebruik van e-sigaretten telt niet mee):

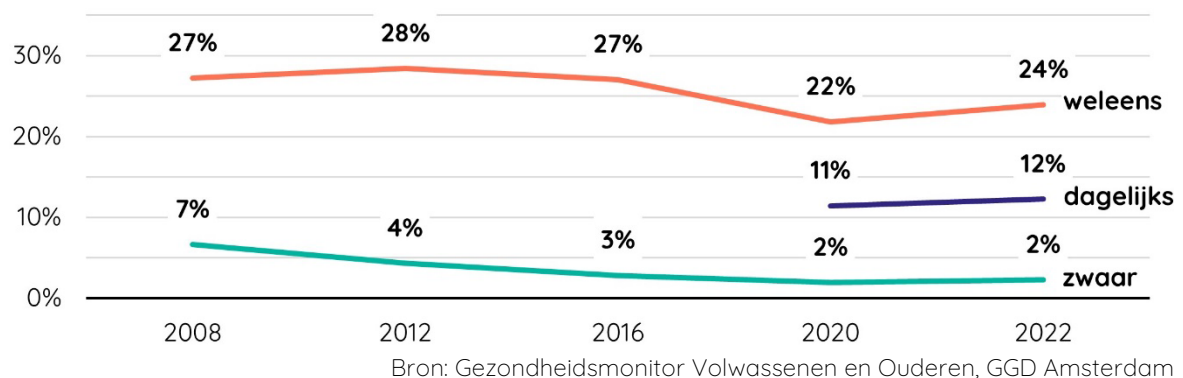
- Weleens roken: persoon geeft aan weleens tabaksproducten te roken.
- Wekelijks roken: persoon geeft aan minstens een keer per week tabaksproducten te roken.
- Dagelijks roken: persoon geeft aan elke dag tabaksproducten te roken.
- Zwaar roken: persoon die aangeeft 20 of meer sigaretten per dag te roken.

Een vape, of een e-sigaret, is een elektronisch apparaat dat een vloeistof verhit tot een damp die geïnhaleerd wordt. Deze vloeistof, ook wel e-liquid genoemd, bevat doorgaans nicotine. Vapen definiëren we als het percentage personen dat ooit, wekelijks of dagelijks vaped:

- Ooit vaperen: persoon geeft aan ooit een vape (e-sigaret) gebruikt te hebben.
- Wekelijks vaperen: persoon geeft aan minstens een keer per week te vaperen.
- Dagelijks vaperen: persoon geeft aan elke dag te vaperen.

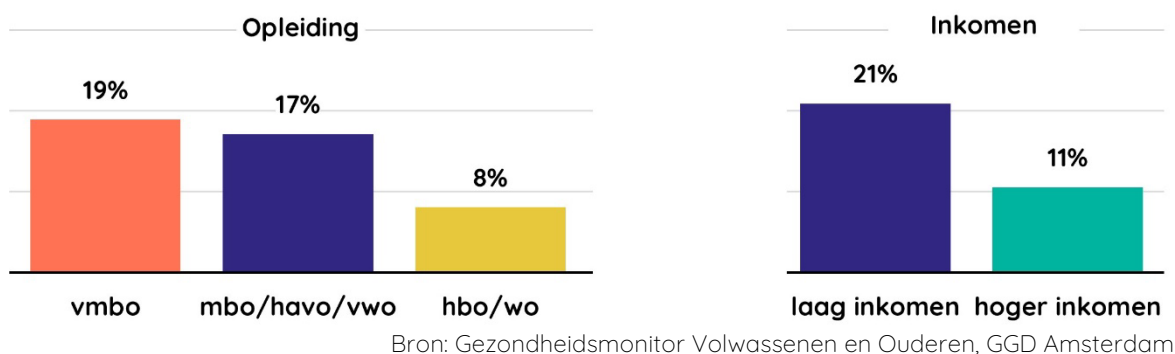
De focus ligt vooral op dagelijks of wekelijks roken en vaperen, als indicator van regelmatig gebruik en nicotineverslaving.

Figuur 1. Trend in roken onder Amsterdammers van 18 jaar of ouder, 2008-2022.

Onder Amsterdammers van 18 jaar of ouder zijn er verschillen in roken naar sociaaleconomische positie. Volwassenen met een vmbo/mbo/havo/vwo-opleidingsniveau roken vaker dagelijks dan volwassenen met een hbo/wo-opleidingsniveau. Amsterdammers van 18 jaar of ouder met een laag inkomen (inkomen tot 120% van het wettelijk sociaal minimum) roken vaker dagelijks dan inwoners met een hoger inkomen (boven 120% van het wettelijk sociaal minimum).

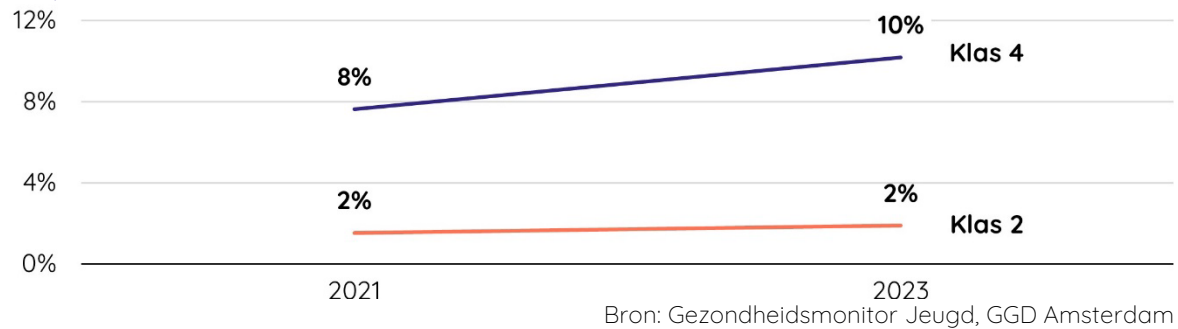
Figuur 2. Dagelijks roken onder Amsterdammers van 18 jaar of ouder naar opleiding en inkomen, 2022.

2 Toename roken onder Amsterdamse scholieren, vmbo-leerlingen vaperen vaker

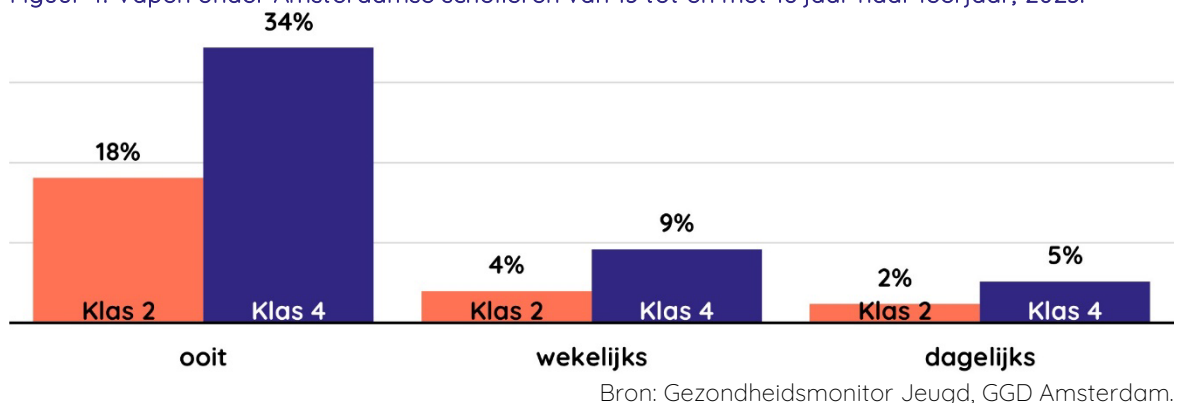
Tussen 2021 en 2023 nam het aandeel rokende scholieren in Amsterdam toe, vooral onder leerlingen in klas vier van het voortgezet onderwijs. In 2023 rookte tien procent van de vierdeklassers (15-16 jaar) wekelijks, vergeleken met acht procent in 2021. Bij tweedeklassers (13-14 jaar) bleef het percentage stabiel op twee procent.

Figuur 3. Trend in wekelijks roken onder Amsterdamse scholieren van 13 tot en met 16 jaar naar leerjaar, 2021-2023.

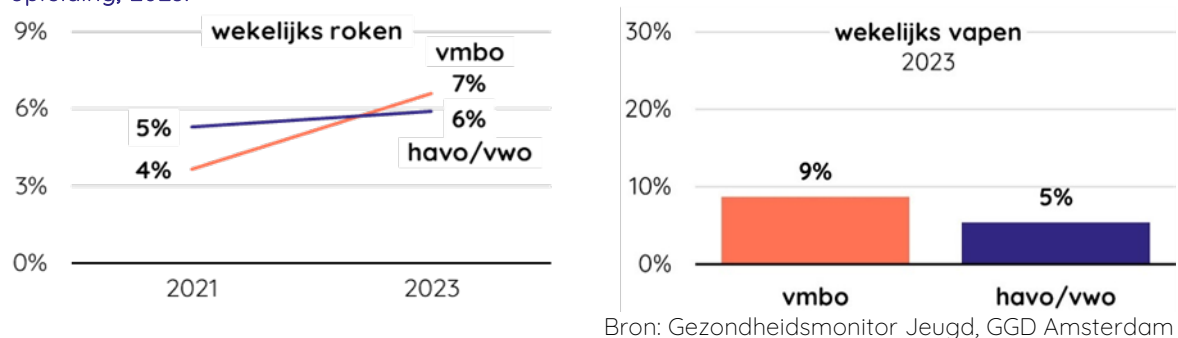
Vapen komt onder Amsterdamse scholieren van 13 tot en met 16 jaar regelmatig voor. In de tweede klas (13-14 jaar) heeft 18 procent ooit gevapt, terwijl dit percentage in de vierde klas (15-16 jaar) oploopt tot 34 procent. Daarnaast vaperen vierdeklassers vaker wekelijks en dagelijks dan tweedeklassers.

Figuur 4. Vapen onder Amsterdamse scholieren van 13 tot en met 16 jaar naar leerjaar, 2023.

In 2023 rookte wekelijks zeven procent van de vmbo-leerlingen en zes procent van de havo/vwo-leerlingen van 13 tot en met 16 jaar. Opvallend is dat het percentage vmbo-leerlingen dat rookt steeg van vier procent in 2021 naar zeven procent in 2023, terwijl dit onder havo/vwo-leerlingen nagenoeg gelijk bleef. Daarnaast vapete negen procent van de vmbo-leerlingen wekelijks, wat hoger is dan de vijf procent onder havo/vwo-leerlingen.

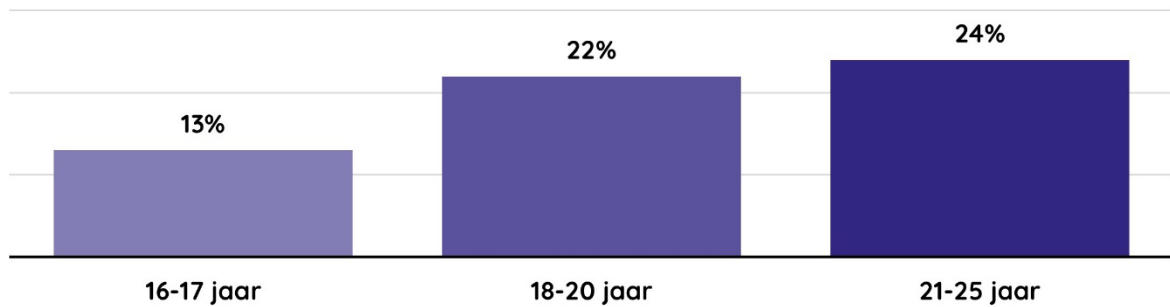
Figuur 5. Wekelijks roken en vaperen onder Amsterdamse scholieren van 13 tot en met 16 jaar, naar opleiding, 2023.

3 Roken stijgt met leeftijd onder jongeren

Zoals beschreven in paragraaf 2 wordt er meer gerookt en gevapet onder 15- en 16-jarigen dan onder 13- en 14-jarigen. Ook onder jongvolwassen Amsterdammers van 16 tot en met 25 jaar neemt roken toe met de leeftijd. Het percentage dat wekelijks rookt loopt op van 13 procent onder 16- en 17-jarigen tot 24 procent onder 21- tot 25-jarigen.

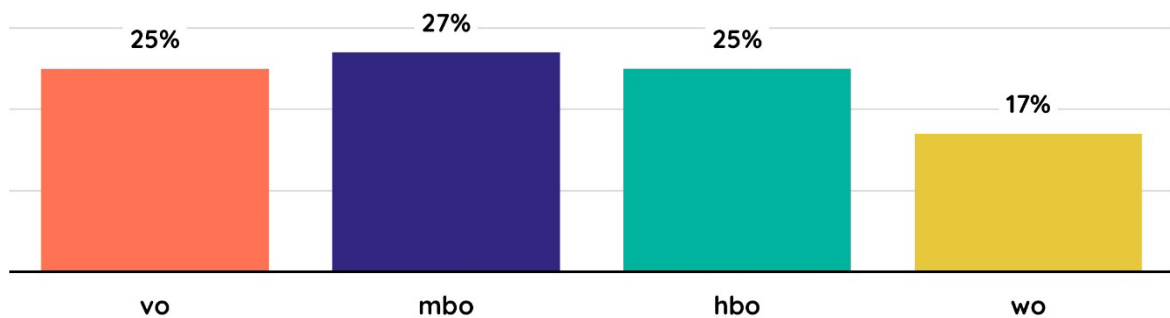
Figuur 6. Wekelijks roken onder Amsterdamse jongeren van 16 tot en met 25 jaar naar leeftijd, 2022.

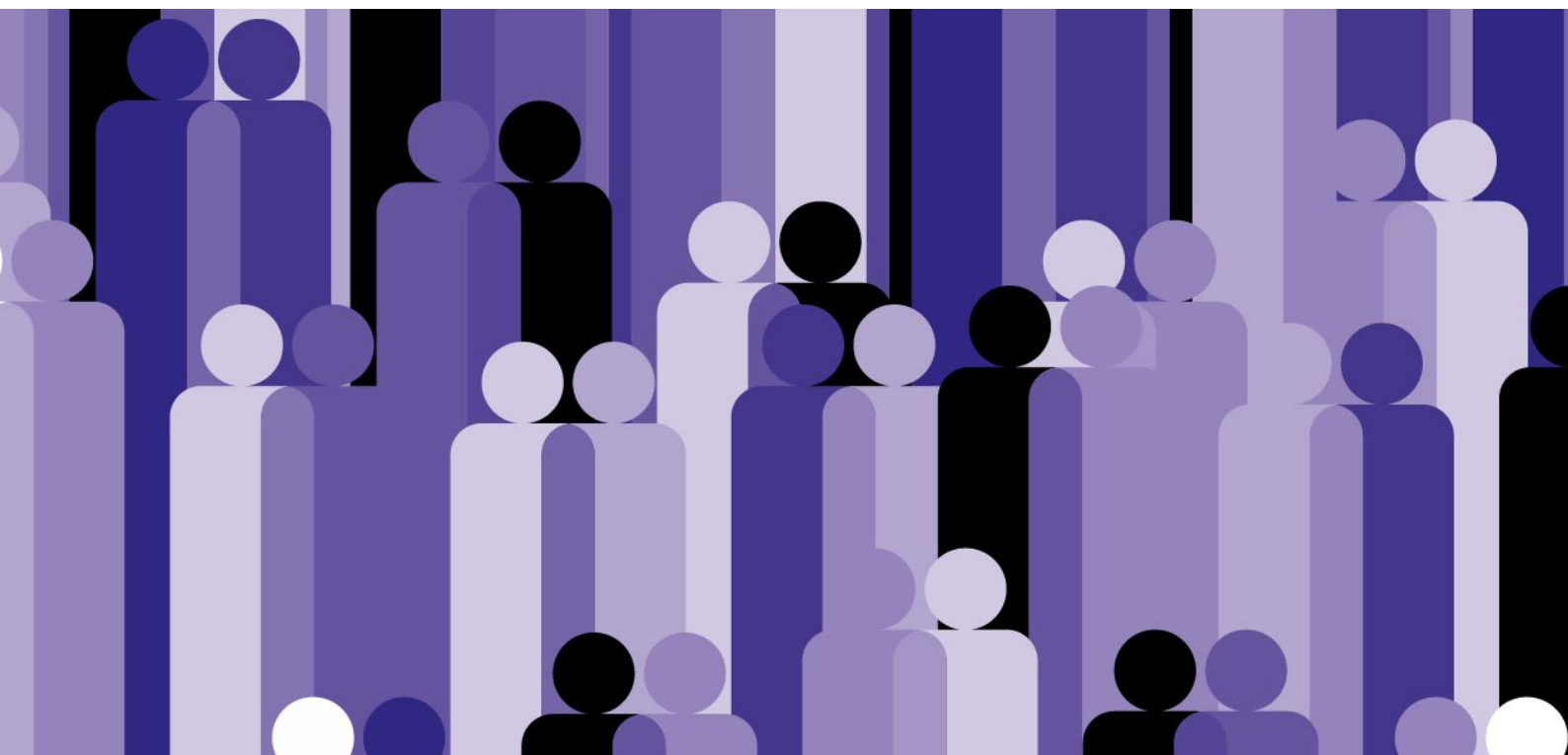
Bron: Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen, GGD Amsterdam

Onder jongvolwassen Amsterdammers van 16 tot en met 25 jaar zijn verschillen naar opleidingsniveau zichtbaar. Jongvolwassenen met een wo-opleidingsniveau roken minder vaak wekelijks dan jongvolwassenen met een vo-, mbo- of hbo-opleidingsniveau.

Figuur 7. Wekelijks roken onder Amsterdamse jongeren van 16 tot en met 25 jaar naar opleidingsniveau, 2022.

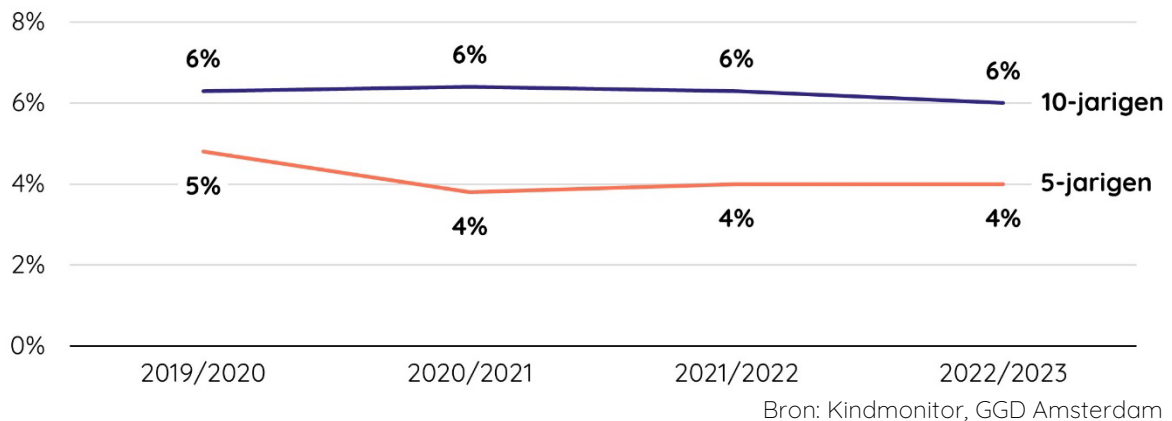
Bron: Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen, GGD Amsterdam

4 Jonge kinderen nog steeds blootgesteld aan meeroken

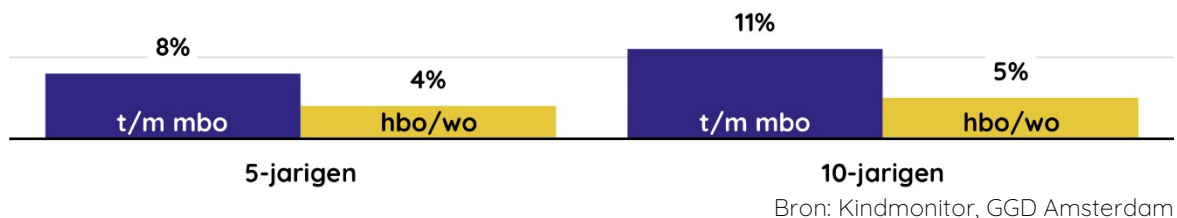
Meeroken door jonge kinderen blijft een aandachtspunt. In 2022/2023 werd er gerookt in de omgeving van vier procent van de vijfjarigen en zes procent van de tienjarigen in Amsterdam. Dit percentage is de afgelopen jaren gelijk gebleven.

Figuur 8. Trend in meeroken door Amsterdamse kinderen van vijf en tien jaar, 2019-2023.

Meeroken komt vaker voor bij jonge kinderen van ouders met een vmbo-/mbo-opleidingsniveau dan bij jonge kinderen van ouders met een hbo-/wo-opleidingsniveau, zowel op vijfjarige als op tienjarige leeftijd.

Figuur 9. Meeroken door Amsterdamse kinderen van vijf en tien jaar naar opleidingsniveau van de ouders, 2022/2023.

5 Stadsdeelverschillen in roken niet eenduidig

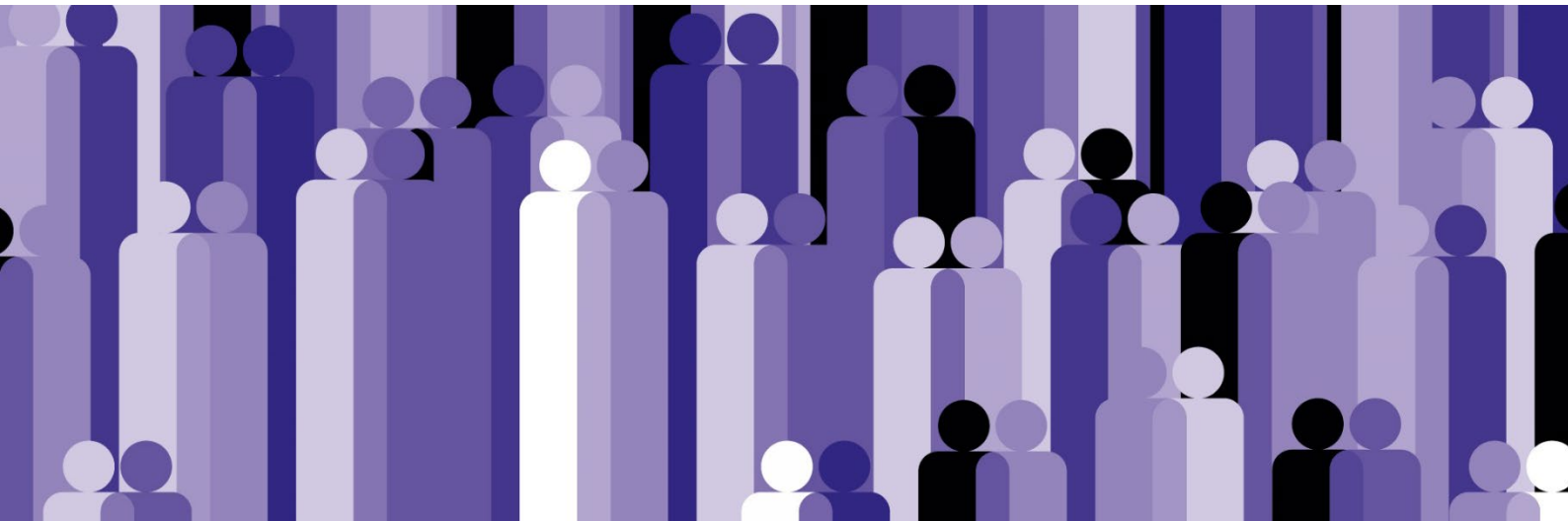
Het percentage rokers varieert tussen stadsdelen. Echter, het stadsdeel met het hoogste rookpercentage verschilt tussen de leeftijdsgroepen. Zo telde stadsdeel Zuid onder scholieren van 13 tot en met 16 jaar in 2021 het hoogste percentage dat wekelijks rookt (7 procent). In Noord (3 procent) en Nieuw-West (2 procent) was dit percentage het laagst. Onder jongvolwassenen van 16 tot en met 25 jaar zijn de percentages voor wekelijks roken het hoogst in Centrum (32 procent) en West (29 procent). Zuidoost heeft het kleinste aandeel jongvolwassenen van 16 tot en met 25 jaar dat wekelijks rookt (15 procent).

Ook het aandeel inwoners van 18 jaar of ouder dat (weleens) rookt verschilde in 2022 tussen de stadsdelen met de hoogste cijfers in Noord (28 procent) en in Centrum (29 procent). De geografische verschillen in roken kunnen grotendeels verklaard worden door de sociaal-demografische samenstelling van stadsdelen naar onder andere leeftijd en sociaaleconomische positie.

6 Meer inzet nodig voor een nicotinevrij Amsterdam

In alle leeftijdsgroepen zien we dat het percentage rokers gelijk blijft of zelfs stijgt. Dit is met name zorgwekkend onder scholieren van 13 tot en met 16 jaar, onder wie het percentage rokers steeg tussen 2021 en 2023. Deze trend is ook terug te zien in de landelijke cijfers. Bovendien neemt het nicotinegebruik onder scholieren in het voortgezet onderwijs toe naarmate de leeftijd stijgt en komt vaperen regelmatig voor. Daarnaast zijn er verschillen naar opleidingsniveau, met de hoogste percentages rokers onder Amsterdammers met een vmbo- of mbo-opleidingsniveau. Opvallend is ook het hoge aandeel dagelijkse rokers onder inwoners met een laag inkomen.

Om het nicotinegebruik in de stad te laten dalen is vooral preventie nodig gericht op jeugd en jongeren en op wijken en buurten met een relatief hoog aandeel inwoners met een laag inkomen of een vmbo- of mbo-opleidingsniveau. In de werkgroep Nicotinevrij van Amsterdam Vitaal & Gezond wordt hier vorm aan gegeven. Het programma Preventie Middelengebruik van de gemeente Amsterdam zet daarnaast sterk in op de preventie van nicotinegebruik door het opzetten van een systeemaanpak. Om de voortgang te volgen, is regelmatig inzicht nodig in het nicotinegebruik in Amsterdam.

Methoden

In deze factsheet onderscheiden we roken en vaperen naar leeftijd, opleidingsniveau, inkomen en stadsdeel. Deze achtergrondkenmerken hangen sterk samen met nicotinegebruik.

Uit de volgende databronnen van de GGD Amsterdam zijn de meest recente beschikbare gegevens gebruikt:

- [Kindmonitor, 2022-2023, GGD Amsterdam](#)
- [Gezondheidsmonitor Jeugd, 2021-2023, GGD Amsterdam](#)
- [Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen, 2022, GGD Amsterdam](#)
- [Gezondheidsmonitor Volwassenen & Ouderen, 2008-2022, GGD Amsterdam](#)

Meer informatie...

<https://vitaalgezond.amsterdam/>

auteurs

Henriëtte Dijkshoorn
Mirte Kuipers

GGD Amsterdam
Amsterdam UMC

Colofon

Amsterdam Vitaal & Gezond

is een samenwerkingsverband van:
Gemeente Amsterdam, Zilveren Kruis,
Cliëntenbelang Amsterdam, Sigra en Elaa

Onderzoek en Statistiek

onderzoek.amsterdam.nl

contact

info@vitaalgezond.amsterdam